

BUITEN

21^E JAARGANG N°. 37.

ZATERDAG 10 SEPTEMBER 1927.

Foto C. Steenbergh.

IN HOLLAND'S WATERLAND.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

IN HOLLAND'S WATERLAND (ILLUSTRATIE)	BLZ. 433
OP DE HELLING DER BARRANCA, DOOR HERMAN WHITAKER (8)	BLZ. 434
KASTEEL EN HEERLIJKHEID SOELEN (GEÏLL.), DOOR J. D. H. VAN UDEN (SLOT)	BLZ. 436—438
EEN ZEGE, DOOR W. J. EELSSEMA	BLZ. 438
HOPJES EN BREGGETJES, DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 438
OUDE HUIZEN TE ZWOLLE (GEÏLL.), DOOR J. G.	BLZ. 439
KLOOSTERHUIZEN TE GRONINGEN, DOOR R.	BLZ. 439
DE ZEGENING VAN DE ZEE IN BRETAGNE (GEÏLL.), DOOR VAN DEN EECKHOUT	BLZ. 440—442
TEMPELSCHOON TE BANGKOK (GEÏLL.), DOOR B.	BLZ. 443
IN HET RIJK DER STILTE, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (8)	BLZ. 443
AAN DE FARALLON-RIVIER IN DE REPUBLIEK PANAMA (ILLUSTRATIE)	BLZ. 444

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Op de helling der Barranca

DOOR

8) HERMAN WHITAKER.

SEBASTIEN legde die kalmte op zijn wijze uit. „Dus u hebt plannen?”

„Waarom zou ik? De gringo aan het station heeft mij verteld, dat ze geen geld hebben. Eén enkele vergissing en de zaak is in orde”. — Na een weloverwogen tijd van stilte, voegde Don Luis er aan toe: „Het is het lot van de jeugd vergissingen te maken”.

Sebastien kon blijkbaar zijn ongeduld niet bedwingen. „Maar waarom treedt u zoo voorzichtig op? Zijn zij zoo verschillend van de anderen? Een woord van u en —”

„Jawel, jawel; een knik en 't was al lang geleden gebeurd. Daar spreekt het vurige bloed — het vurige bloed dat ons Texas en Alta California gekost heeft. Die lui zijn van goede familie, Sebastien, en zij kunnen niet verdwijnen zonder dat er navraag wordt gedaan. Hun dood zou een doorn te meer zijn in het vleesch van het dolle gringo-beest, dat niet veel prikkel nodig heeft om ons te verscheuren. Neen, laten zij zelf hun ondergang zoeken”.

„En Francesca? Moet zij vrijelijk hun kamp bezoeken?”

Don Luis' diepe lach klonk door de patio. „Eindelijk komen wij langs een omweg tot het doel. Francesca? Zij is een wild veulen, de wanhoop van alle ouwe wijven in de streek. Ik heb al lang geleden ontdekt, dat de eenige manier om haar te leiden is, haar den vrijen teugel te laten. Ook van jou zou het niet verstandig zijn je er mee te bemoeien.”

„Dat zou ik ook — nog niet — willen probeeren. Echtgenooten kunnen bevelen, minnaars moeten afwachten. Wat ik van plan ben te doen, zal zij nooit vernemen. Het is —”

Als antwoord op Don Luis' vragenden blik, boog hij zich naar hem toe en fluisterde in vlug Spaansch.

Don Luis lachte vroolijk. „Sebastien, je bent een echte duivel. Als je vader half zoo slim was geweest als jij, zouden sommige dingen anders zijn gelopen in den jongsten oorlog. Voeten, die nu nog goede zoden bederven, zouden verrotte beenderen zijn”. Na een kort zwijgen vervolgde hij: „Het

lijkt een gemeene streek, doch — het hangt van de mannen zelf af. Maar — als zij het aas nu eens niet slikken?”

„Als?” Sebastien herhaalde het woord met bitteren hoon. „Was er ooit een gringo, die zoo iets niet geslikt heeft? Het eenige wat ik u vraag, is, er tegen het einde der volgende week heen te gaan.”

„En jij?”

„Ik ga er mañana ¹⁾ heen”.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Sebastien had reeds tien mijlen van den weg afgelegd, toen de zon boven den Barranca-muur gestegen was. De plotselinge groei van zijn gezin had Seyd genoodzaakt op reis te gaan voor het aanvullen van zijn provisie, en toen Sebastien op halverhoogte stil stond om zijn paard op adem te laten komen, had hij met een goeden kijker twee muilezels kunnen zien, die voorzichtig hun weg zochten langs het pad dat op order van Don Luis langs de helling was gemaakt.

Zooals gewoonlijk, werd Sebastien's nadering aangekondigd door hoefgetrappel; maar, in de meening, dat het een kolenbrander was, keek Billy, die al met zijn steenen bezig was, niet op, vóór Caliban's zacht gesis hem waarschuwde. In zijn verbazing vergat hij Sebastien's groet te beantwoorden en gaf eerst antwoord op zijn tweede vraag:

„Don Roberto? Hij is niet hier?”

„Neen; naar het station gegaan. Komt eerst over drie dagen terug.”

„Carambara! Nadat ik die heele hoogte opgeklimmen ben om hem te spreken”. Ofschoon oogen en handen uitdrukking gaven aan zijn teleurstelling, had een scherper oog dan Billy's de voldoening bespeurd, die daaronder verscholen lag; en, ofschoon hij slechts een vriendschappelijke belangstelling toonde tijdens het uurtje, dat hij bleef babbelen, liet hij geen minuut verloren gaan. Van de eerste vraag tot zijn laatste opmerking „Jelui gringos zijn een wonder, dat is zeker!” was alles op één doel gericht.

„Jawel, meestal bereiken wij ons doel”, gaf Billy bescheiden toe en zijn volgende woorden baanden een prachtigen weg voor Sebastien om zijn plan uit te voeren. „Het bouwen zou vlugger opschieten als ik niet zoo veel andere dingen moest doen. Nadat ik den heelen dag steenen heb opgestapeld, moet ik nog aan den gang om te koken, en hoe miserabel dat ook is, ik zie niet in hoe 't anders kan. Wij hebben geprobeerd een der peons te laten koken en zijn bijna gestorven aan den rommel, dien ze ons hebben voorgezet”.

„Tut, tut!” Dadelijk was Sebastien een en al sympathie. „Dat is te bar. Op die manier houdt u 't niet uit”. Na een pauze waarin hij — laten wij zeggen — Billy's geestelijke temperatuur opnam, vervolgde hij: „Ik weet wat! Ik zal u een kok van El Quiss sturen — een der beste uit het heele land”.

Als hij eenigen argwaan had gekoesterd, verdween die bij Billy's vroolijken glimlach. „Dat is heel vriendelijk van u. Seyd zal er heel blij om zijn. Wanneer kunnen wij uw kok verwachten?”

„Morgen middag”. Daar hij een uitnoodiging zag in Billy's blik naar de hut, voegde hij er snel aan toe: „Dat wil zeggen, als ik van avond nog thuis kom — en als ik dat wil, moet ik dadelijk vertrekken”. En na het aanbod om te blijven lunchen te hebben afgeslagen, reed hij weg. Billy zoo trotsch als een pauw achter latend.

„Dat heb ik lang zoo kwaad niet bedacht”. Hij maakte zich een compliment, alsof het heelemaal zijn werk was. „Dat had Seyd me niet kunnen verbeteren”. Een gegrinnik van tijd tot tijd gedurende den namiddag, toonde aan dat hij steeds hooger en dunk kreeg van zijn diplomatie. En zijn trots begon eerst wat te dalen toen hij den volgenden middag een mooi, donker meisje zag, dat een ezel op het pad voortdreef.

Daar hij een mannelijken kok verwacht had, kostte het vijf minuten van rad gesproken Spaansch met een heele boel gesticulaties, vóór Billy begreep, dat het meisje niet hierheen verwaald was van een der omliggende gehuchten; en terwijl zij haar donkere oogen, witte tanden en mooi gevormde armen gebruikte om haar verklaringen kracht bij te zetten, werkten die ook nog op andere wijze. Toen Billy zoo ver was, dat hij haar bedoeling begreep, was hij niet meer in staat zich er tegen te verzetten.

Wij moeten eerlijk zijn en erkennen, dat hem niet veel tijd

¹⁾ morgen.

gelaten werd tot nadenken, want het meisje nam dadelijk het heft in handen. Zij dreef haar ezel naar den stal, pakte een steenen stamper en vijzel en een hoeveelheid geweekt koren uit, gaf haar lastdier voedsel en begon, op haar knieën liggend, deeg klaar te maken voor de tortillas¹⁾ die voor avondeten zouden dienen. Toen Billy tegen den avond het huis in kwam om te drinken, vond hij haar shawl uitgespreid op zijn eigen bed en sommige vrouwelijke kleedingstukken hangend aan de spijkers, waaraan tot nu toe zijn kleeren hadden gehangen.

Heftig blozend, ging hij weg zonder gedronken te hebben. Maar hoewel zijn kleur een meisje uit een jonge-dames-kostschool eer zou hebben aangedaan, was ze nog niets vergeleken bij die van het malsche osse vleesch, dat zij 's avonds met de tortillas opdiende. Terwijl hij at met een eetlust gescherpt door een langdurig dieet van geconserveerd voedsel, genoot hij even zeer van de atmosfeer, door haar tegenwoordigheid verspreid.

Toen hij na het eten op den drempel zat en den rossen gloed van den zonsondergang over het dal bewonderde, leek hij, met zijn steil rood haar, op een ouden Kelt voor zijn holwoning. Toen hij echter nog steeds de shawl zag liggen, terwijl het meisje de borden stond te wasschen, keerde al zijn beschroomheid terug. Hij sloop naar binnen, nam Seyd's dekens van diens bed en maakte voor zichzelf een ligplaats gereed onder een boom.

In zijn gedachten plaatste Billy het meisje op één lijn met zijn blanke zusteren, en daar de huidskleur geen rol speelt bij de streken van den kleinen god, vond zij genade in zijn oogen. Terwijl hij de beide volgende dagen aan den arbeid was, zag hij toch telkens uit naar een glimp van haar witte kleeren. Toen zij water ging halen uit de bron, volgde zijn blik het deinende rythme van haar slanke gestalte. Als hij niet al verliefd was op den ochtend, toen Don Luis en Francesca hem kwamen bezoeken, beleefde hij tenminste een tropische idylle, wier schoonheid in geen deele verduisterd werd door het feit dat de aangebedene — behalve in uiterlijk schoon — ver van zijn ideaal verwijderd was.

Zij hadden den tijd voor hun bezoek zoo gekozen, dat de lunch al afgelopen en Billy al weer aan zijn werk was. Toen hij het plateau betrad, viel Don Luis' oog dadelijk op het meisje, dat door het hoeftgetrappel naar de deur was gelokt. Maar op zijn gezicht was niets te lezen van zijn boos plezier. Zelfs het scherpste gehoor zou het sarcasme niet hebben ontdekt in zijn opmerking:

„Ik zie, señor, dat gij uw gezin vergroot hebt”.

Het spreekt vanzelf dat Francesca met de oogen eener vrouw onmiddellijk had gezien dat het meisje een fijn, ovaal gelaat, gevulde armen en een fraaie gestalte bezat; toch keek ze niet vriendelijker bij het zien van al dat moois. Hoewel Billy het sarcasme van Don Luis niet had bemerkt, kon hij onmogelijk haar minachting niet bespeuren.

„Een flinke huishoudster — als men naar het uiterlijk mag oordeelen — en zij voelt zich hier blijkbaar heelemaal thuis. Men mag u wel gelukwenschen, Mr. Thornton”.

Verbaasd opkijkend, merkte Billy op, dat de sympathie, die zij hem bij haar laatste bezoek betoond had, totaal verdwenen was. Hij voelde de toorn die achter haar woorden verborgen lag en daar hij de oorzaak ervan niet begreep, was hij blij toen, na een kort gedwongen gesprek, Don Luis hem vroeg de mijn te mogen bezoeken. Te oordeelen naar den blik dien hij achter zich wierp voor hij den tunnel in ging, scheen het alsof hij 't speciaal gevraagd had om den weg vrij te laten voor wat dadelijk na zijn vertrek gebeurde. Want Francesca reed tot voor de hut en zei tot het meisje:

„Je naam?”

„Carmelita, señorita”.

„Van welk dorp?”

„Chilpancin. Ik ben de dochter van Candelario, de maker van haar-touwen”.

„Dat is op de Hacienda El Quiss?”

Het meisje knikte. Ofschoon ze geantwoord had met de vlugge onderdanigheid harer kiasse, lag in den vluggen blik waarmee zij Francesca van het hoofd tot de voeten opnam duidelijk te lezen dat zij er zich volkomen van bewust was, dat hier een strijd gestreden werd zooals over de heele wereld vrouwen hem strijden.

„Hoe lang ben je al in deze betrekking?”

Het meisje zweeg. Toen, hetzij op Sebastien's aanraden of

door eigen boosaardigheid gedreven, antwoordde zij: „Acht dagen, señorita”.

„Wie heeft je aangenomen?”

Neergeslagen wimpers bedekten haar sluwen blik, toen zij zei: „Don Roberto”. Maar zij sloeg haar oogen vlug genoeg op om te bespeuren hoe Francesca's gezicht streng werd.

„Zorg dan dat je je werk goed doet, want dit zijn vrienden van ons”.

Zooals gezegd, wisten ze beiden — de een met haar koelen trots, zoowel als de andere met haar gedwongen onderdanigheid — opperbest uit welken hoek de wind woei.

Teruggekeerd bij den oven, begon Francesca met Caliban over zijn werk te praten, maar onder het spreken door was zij zich steeds bewust van de aanwezigheid van Carmelita, die tegen de deurpost geleund stond. Toen Billy haar even later verzocht af te stijgen en te blijven rusten, wees zij dit heel koeltjes af. Toen hij vertelde, dat Seyd ieder oogenblik kon terugkomen, werd zijn uitnoodiging met nog grooter beslistheid van de hand gewezen. En toen zij Seyd even later op den weg passeerde, gaf zij hem een uiterst koel knikje en keek niet eens rond om te zien of haar oom haar wel volgde.

Waarschijnlijk omdat hij begreep, dat het best lijden kon, bleef Don Luis even achter en dreigde nogmaals Pedro, den rijstpeller, die Seyd vergezelde. „Die kerel — hij doet nog goed zijn werk?” Maar zijn vriendelijkheid kon de teleurstelling over Francesca's koelheid niet verzachten.

Gegriefd en verbaasd beklom Seyd de helling — maar begreep dadelijk de geheele toedracht, toen hij Carmelita in de deuropening zag staan. Terwijl hij, na afgestegen te zijn, naar Billy liep, die bij de fundamenten aan het werk was, nam zij hem van top tot teen op. Zij bestudeerde hem, terwijl hij stond te praten.

„Wat voert zij hier uit?”

Hij onderbrak Billy's welkomsgroet met die plotselinge vraag en terwijl hij luisterde, trokken zijn grijze oogen samen tot zwarte speldekoppen. Midden in barstte hij los: „Wil je mij vertellen, dat je er zoo gemakkelijk ingeloopt bent?”

„Waar in geloopen?”

Billy's verbaasde oogen maakten hem nog prikkelbaarder.

„Jij vervloekte domkop! Zag je de val dan niet?”

„De val?”

„Ja, val! V-A-L, val! Snap je 't nou met je stommen kop? Zie je niet in, dat je ons nu in de oogen van de lui op San Nicolas voor altijd gemerkt hebt als een stel vuiliken? O, jij uilskuiken!”

Daarmee was 't nog niet uit. Terwijl hij raasde en ieder oogenblik dingen zei, die hij het volgende oogenblik betreurde, verdween alle humor uit Billy's gezicht. Over Seyd's schouder heen, zag hij het meisje in de deurpost staan. Een sombere afwachting in haar oogen bewees, dat zij wist dat er om haar gestreden werd. Toen zij Billy aankeek, werd hij opgezweept tot plotselinge woede.

„Houd op!” schreeuwde hij plotseling. „Houd op of je krijgt een opstopper! En ik doe 't ook! Wat kunnen mij jou San Nicolas lui schelen? Ik ben niet hier gekomen om gezellig verkeer en waarom zouden wij ons storen aan de meening van een troep Mexen? Laten ze naar den duivel loopen! Ik vind haar een heel net meisje”.

„Vind jij dat? Onnoozele bloed!” Trillend van woede, wendde Seyd zich tot Caliban, die in de nabijheid stond kalk te mengen. „Net wat ik dacht! Als de helft waar is van wat hij zegt, heeft ze een reputatie waar je een kat voor zou ophangen”.

Maar Billy werd nog koppiger. Met redeneering was hij gemakkelijk te bepraten geweest, maar hij liet zich niet dwingen. Uit pure koppigheid bromde hij: „En wat dan nog? Haar immoraliteit zal het eten toch niet bederven. Zij heeft bewezen, dat ze koken kan en meer verlang ik niet. Zij blijft hier”.

„Zij blijft niet hier”.

„Zij blijft wel hier”.

Een tijd lang keken ze elkaar aan. Ofschoon hun vriendschap menigen twist doorstaan had, ja, er zelfs door versterkt was, was nog nooit een strijd zoo hoog gelopen.

„Kijk eens, Billy”. Seyd sprak weer heel goedig. „Dat gaat niet. Ze moet weg”.

„Niet voor je me getoond hebt — niet nu”, voegde hij er haastig bij, toen Seyd zijn jas uittrok. „Ik wil niet vechten met een invalide en —”.

„Kom op!”

(Wordt vervolgd).

¹⁾ pannekoeken.

Foto C. Steenbergh.

DE GOBELIN-KAMER IN HET KASTEEL SOELEN.

KASTEEL EN HEERLIJKHEID SOELEN.

(Slot.)

NU wij met de voornaamste der vroegere Heeren en met den tegenwoordigen eigenaar hebben kennis gemaakt, vinde hier een woord over de bezitting zelve een plaats. Enkele mededeelingen zijn ontleend aan Wagner's artikel in *Gelre*. ☒ Van het tegenwoordige Huis wordt het eerst melding gemaakt in 1385, toen de vrouwe van Bentheim door haar zoon Walraven van Benthem getocht werd aan „dat overste huis tot Zoelen ende dat overste vorbrecht (voorburlet) dat buyten nederste vorbrecht en die wyntmoelen allet, dat buyten den uystersten cingelgrave begrepen is”. Latere mededeelingen over het Huis bereiken ons uit 1422, 1424 en 1508. De eerstvolgende komen dan uit den Spaanschen tijd, toen Diderik Vygh de soldaten, gezonden door den Spaanschen gouverneur van Tiel, Andries van Anderlecht, om een onderzoek naar verdachte personen in te stellen, smadelijk wegjoeg. Den volgenden dag (April 1574) trokken troepen van Francesco de Valdez tusschen Tiel en Zoelen tegen Ophemert en Varik op. Diderik zou toen, meenende dat de beweging tegen hem gericht was, zijn meest kostbare zaken beborgen en daarna het Huis in brand gestoken hebben. Dionys van der Wesenhagen, Commissaris van wege Cantzeler en Raden van Gelderland, wien gelast was Huis en heerlijkheid Zoelen in het bezit te stellen van Reiner van Gelre, heer van Arssen, kon bij zijn bezoek ter plaatse op 27 Juli 1574 constateeren, „dat het gantsche en alinge (geheele) huis verbrand was, zoodat alleen de muren stonden”. Hij voldeed aan zijn last en droeg de bezitting aan den nieuwen eigenaar over. Een man als Vygh kon dat maar niet zoo over zijn kant laten gaan; hij voert 11 April 1577, met mannen te paard en te voet, paarden en koebeesten van den Zoelenschen akker met zich mede, loopt 6 Mei d.a.v. de gesloten poorten van den voorhof binnen, opent zich den doorgang over de

versperde bruggen, verbreekt de sluiting van het Huis en jaagt Reiner's huisbewaarders weg. Volgens een ander bericht trok hij er dadelijk met vrouw en kinderen in, zoodat het Huis drie jaar na den brand weder in bewoonbaren toestand verkeerde. In elk geval, de muren van het oude Huis staan er nog; ze hebben de respectabele dikte van een Meter. Een middeleeuwsche schouw en een eikenhouten deur in den toren schijnen door den brand gespaard te zijn. Van veel lateren bouw zijn de vleugels, waarvan er één op de in het vorig nummer geplaatste afbeelding van het Kasteel, gezien van den voorkant, duidelijk uitkomt. Wagner vermoedt, dat zij gebouwd zijn, toen Arnt Vygh, gehuwd met Agnis van Raesfelt — de schenkers van de klok in den toren — Zoelen in leen had (1627—1666). Opvallend noemt hij het, dat een ander lid van de familie Raesfelt, Reiner van Raesfelt, in 1643 een soortgelijke verbouwing liet aanbrengen aan het kasteel Middachten. De Raesfelt's behooren tot een familie, wier stamslot staat in Westfalen, daar, waar de wegen van Wesel, Dorsten en Borken samenkomen. Een later bewoner van dit slot heeft verstrekkenden invloed uitgeoefend op den kasteelenbouw in Limburg. Wellicht komen wij later op dit onderwerp nader terug. ☒ Ingrijpende veranderingen heeft het Huis daarna niet ondergaan, zoodat blijkt uit de oudste afbeelding, welke uit 1723 dagteekent. De vorige eigenaar heeft de cementlaag, die de muren geheel bedekte, laten verwijderen, waardoor het uiterlijk van het gebouw veel gewonnen heeft. Te betreuren is het, dat hij bij die opknapping tevens een soort van veranda aan den zuidhoek heeft aangebouwd, die de oorspronkelijke symmetrie heeft verbroken. ☒ Een brug over de oude kasteelgrachten brengt ons voor de poort van den ouden voorburch, die aan de noordzijde is afgesloten door bijgebouwen van jongeren datum. De stijl

hiervan herinnert aan Djoerang te Zoelen en Den Eng te Ommeren. De duiventoren aan de noordzijde is wellicht, wat het onderstuk betreft, een van de oude verdedigingswerken. Het poortgebouw heeft nog overblijfselen van hoektorens. Bij de restauratie van dit gebouwtje heeft Verstolk van Soelen zijn wapen in hardsteen boven den ingang doen aanbrengen. ☞ Van den ouden voorburcht brengt een brug, geflankeerd door twee reusachtige kastanjeboomen, ons voor den ingang van het Huis. Uit de ruime hal voert een breede trap naar de bovenvertrekken. Het rouwbord, dat zich hier bevindt, is herkomstig uit de kerk te Rijswijk (Z.-H.); het wapen in het midden is dat van de familie Van der Duyn. De grootmoeder (van vaderszijde) van den heer Völcker was een baronesse van der Duyn. Hertekoppen en andere jachtemblemen en -tropheën wijzen op liefhebberij voor het oude weispel. ☞ Bezienswaardig is de Gobelin-kamer. Van den wonderen rijkdom van dit Vlaamsche werk (tapisserie d'Oudenaerde) geeft de afbeelding slechts een flauwen indruk. In een beschrijving van Huize „De Voorst”, eigendom van Ed. Völcker van Soelen (*Gelre XXI*), spreekt de heer J. de Graaf van „den bijzonder grooten eerbied voor het hem (Völcker) overgeleverde goed”. Dezelfde lofspraak geldt voor zijn Zoelenschen verwant. Van zijn streven om zijn Huis in- en uitwendig het aanzien te geven, waarop het door traditie en historie recht heeft, getuigt de restauratie van de op de volgende bladzijde afgebeelde schouw in de Heerenkamer. De onderbouw der schouw is van 1742, het gebeeldhouwde witmarmeren middenstuk is werk van J. B. de Xavery, de geheele omlijsting ervan heeft de heer Völcker in den stijl van Louis XIV doen aanbrengen door J. A. de Klark te Arnhem. Wat het groepje van De Xavery betreft, de beteekenis ervan is mij niet recht duidelijk. Naast Amor met pijlenkoker zit een knaapje, dat een hond (kat?) streelt. Een zeer voorname indruk maakt ook de groote Eetkamer met witgelakte, goudgebiesde paneelen, stijlvolle meubelen, rijke, antieke kaarsenkroon en een schat van porcelein. ☞ Het Huis Soelen heeft een rijk archief. Enkele stukken als de correspondentie van Minister Verstolk, welke krachtens zijn testament eerst een eeuw na zijn dood mag worden gepubliceerd, berusten op het Rijksarchief te Arnhem. Het overige is in handen gesteld van den heer J. de Graaf te Eefde bij Zutphen ter ordening en beschrijving. Het ligt in het voornemen van den heer Völcker het aldus geordende archief een brandvrij onderdak te bezorgen in de rechterkamer van het poortgebouw. ☞ Thans rest nog een kort woord over het kasteelpark, algemeen bekend als het Zoelensche bosch. Het mag op niet zoo hoogen ouderdom bogen als het Kasteel, dat zich als uit een nest van groen beurt. Omstreeks het midden der zeventiende eeuw werd in Gelderland het kohier der verponding of grondbelasting aangelegd en zeer gering is het aantal particulieren, daarin voor boschbezit aangeslagen, vertelt Jhr. Mr. A. H. Martens van Sevenhoven in een artikel over de Geldersche bosschen (*Gelre XXVII*). De sierbosschen, veelal in den vorm van sterrebosschen aangelegd, zijn in de tweede helft der zeventiende eeuw in zwang gekomen en werden in de achttiende bij de meeste adellijke huizen gevonden. Zij werden met zorg aangelegd en men plantte er verschillende soorten van opgaande boomen in, met het eenige doel om een schaduwrijke en beschutte wandelplaats bij het huis te hebben. Ook in dat deel van onze provincie, dat vanouds zeer arm aan opgaand hout geweest is, waren die luxebosschen in de achttiende eeuw vrij talrijk. In het westen zijn o.a. op die wijze ontstaan de fraaie bosschen van Mariënweerd, Neerynen en Zoelen, die we thans nog kennen, in de Over-Betuwe die van Hemmen en Loenen. Er zijn er echter veel meer geweest. Het slot Batenburg bijv. had een vermaard sterrebosch; evenzoo het huis te Appeltern . . . Vele er van zijn in den Franschen tijd, toen het hout duur was en de be-

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL SOELEN. DE INGANG.

lastingen hoog, gehakt; andere in de negentiende eeuw, toen het wonen op afgelegen buitenplaatsen, vooral in het kleigedeelte der provincie, wat in onbruik geraakte. Waar zij bleven bestaan, is er in de negentiende eeuw, in verband met den toen gehuldigten z.g. landschapsstijl in den parkaanleg, het karakter van sterrebosch vrijwel overal aan ontnomen: het bosch moest niet meer parkbosch zijn, maar een natuurbosch verbeelden. ☞ Het Zoelensche bosch is het doel van menig wandelaar, die op zijn vrijen middag of 's Zondags van de weldadige rust en van het natuurschoon wil genieten. Dank zij de welwillendheid van den eigenaar staat de wandeling, een enkele laan uitgezonderd, voor een ieder open.

J. D. H. VAN UDEN.

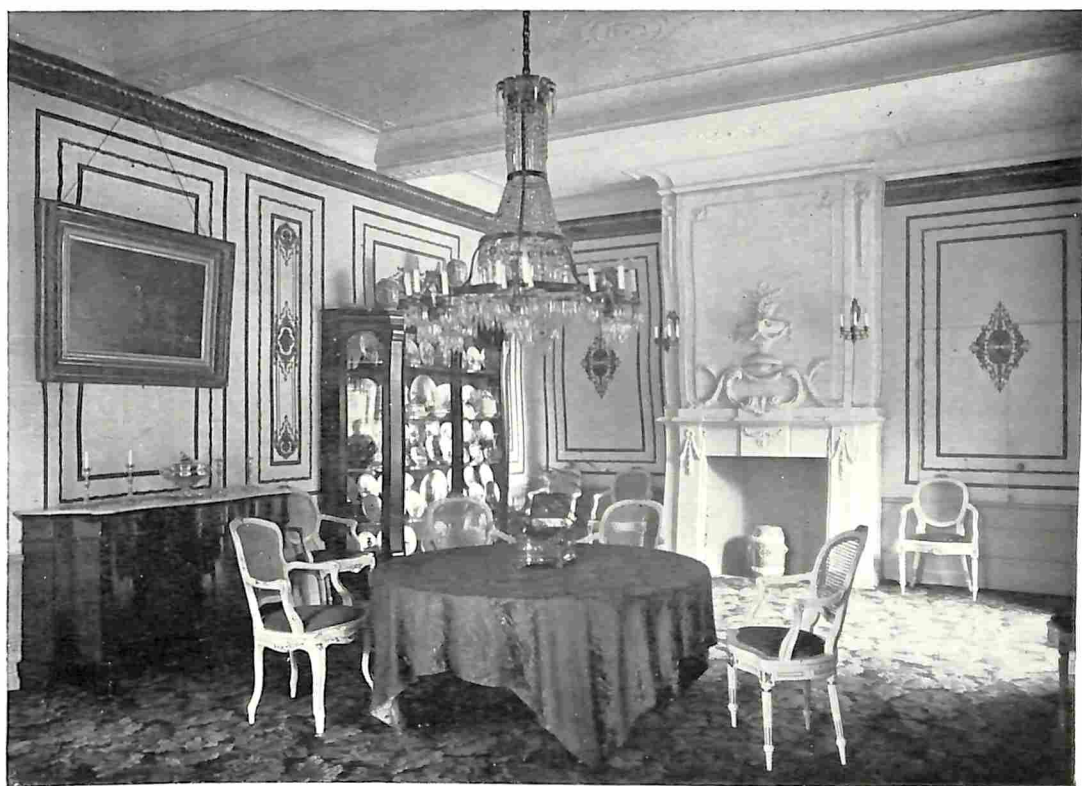

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL SOELEN. DE GROOTE EETKAMER.

EEN ZEGE.

HET gaf altijd een harde strijd, wanneer er iets nieuws op de groote, Groningsche boerderij ingevoerd zou worden. De vader, een oude, conservatieve boer, hechte nog altijd aan dat, wat eens was geweest, klemde zich als 't ware vast aan reeds-voorbij tradities en gewoonten . . . Dit moest zoo gebeuren en dat zoo! Zooals zijn vader dat had gedaan, en zooals hij het altijd deed, en . . . op die wijze kwam hij vaak in botsing met zijn zoon Harm, die het nieuwe wilde, vooruit, steeds maar vooruit. Harm had de landbouwschool bezocht, had daar in de stad nieuwere, moderne ideeën opgedaan, die hij beter wist, dan die van zijn vader, en die hij doorzette, mocht het kosten, wat het wilde . . . Nu had hij b.v. weten door te drijven, dat ze een tractor kregen. 't Was hard tegen hard geweest, vader had niet willen toe geven, maar hij evenmin, zoodat hij ten slotte toch zijn zin had gekregen. . . . De tractor was aangeschaft, en de vader had berust met de woorden: „'t Isgoud. Schaf die moar ain aan, moar loat ik die zeggen, als het verkeerd gait, is het dien schuld, denk doarom . . .”

☞ Harm had echter vooruit geweten, stellig vast overtuigd was hij er van, dat het goed ging, en toen hij op zekerden dag de laan achter de boerderij kwam afpuffen in een slakkengang met zijn machine, en hij boordevol was van het feit, dat hij dien middag een akker had geploegd, waarvoor twee paarden eenige dagen tijd noodig hadden gehad, toen kon hij zijn triomf niet langer inhouden en vroeg hij op een zegevierenden toon aan zijn vader, die hem opwachtte: „Zain ie nou, hou goud het is, dat wie 'n tractor aanschaft hebben, bennen ie nou overtuigd? . . .” en toen hij den ouden man zich zag omdraaien, zonder een woord te zeggen, vond hij daarin het bewijs, dat vader wist, dat hij geslagen was, het onderspit dolf . . .

☞ Veertien dagen later stond Harm op het punt van vertrek met zijn motor in de schuurdeur. Hoewel de vader eerst beslist had geweigerd, Harm een motor te koopen, — hij wilde niet dat Harm een ongeluk met zulk een gevaarlijk ding kreeg —, had hij ten slotte toch toegestaan, dat zijn zoon zich er een aanschafte, want hij besefte, dat Harm ook mee moest doen, niet achterblijven kon bij de andere boerenzoons, bij zijn kameraden . . . Doch telkens weer, als hij Harm zag vertrekken, om een concours of een feestje van elders te bezoeken, greep hem de angst aan, want zoo woest en onbezonnen als Harm reed, deed niemand het, en ongetwijfeld moest daar eens een ongeluk op volgen. Telkens, wanneer hij zijn zoon dan ook zag gaan, waarschuwde hij hem, en zoo ook dien keer weer. „Harm”, meende hij. „Jongen, rie nou ains 'n beetje veurzichtiger, wat kalmer. Het dut er immers niks aan oaf, of doe d'r 'n tien minuten

langer overdutst, en den bist doe d'r zeker van, dat d'r gain ongelukken gebeuren”. ☞ Maar zooals het altijd ging, ging het ook dien keer weer. Harm sloeg de waarschuwing in den wind met de lachende geringschatting: „Och kom, ie mouten doar gain zörge over hebben, ie leven nog veul te veul in joen olle tied, wie mouten tegenwoordig moar veuroet en den hail gauw en hail vlogge . . . en wie passen d'r wel veur op, dat wie gain ongelukken kriegen . . .” En werkelijk zooals hij daar stond in zijn glimmend-zwarte motorpak met kap,

rechttop, fier en kerngezond, zooals hij den motor aanzette, met een vlugge wending de laan afreed, verdween in een wolk van stof, was het, alsof hem geen ongeluk kon gebeuren . . . hoewel hij een paar uur later zwaar gewond naar het ziekenhuis van 't naburig stadje werd vervoerd, om daar zijn herstel af te wachten, zijn gezondheid terug te krijgen, zijn gezondheid, die hij bijna had verspeeld door . . . zijn woest en onbezonnen rijden . . .

☞ Vader bezocht hem daar vaak in 't ziekenhuis, maar nooit repte hij ook maar met een enkel woord over 't gebeurde, over zijn waarschuwingen, neen, vader sprak over de boerderij, over de dorpsnieuwttjes, kortom over alles, behalve over dat, waartegen Harm opzag, om daarover ook maar één lettergreep te wisselen . . .

☞ En toch ondanks dat alles, begon hij er eens zelf over, vroeg hij: „Voader, waarom zeggen ie mie nait, dat ie nou geliek hadden . . .” — „Ik, mien jong”, onderbrak de oude man hem toen. „Ik geleuf, dat doe nou wel waitst, dat ook in 't olle wat gouds schoelt, dat doe dat nait altied moar zoo verwarpen most, en dat wie baiden nou hebben begrepen, dat 't olle en 't neie wel te soamen goan kennen, als wie moar willen. . . . Wie proaten d'r moar nait weer over, wie baiden waiten 't nou immers wel . . .”

☞ In een begripen vonden hun handen elkaar . . .

W. J. EELSSEMA.

HOPJES EN BREGGETJES.

TOT de door oud en jong begeerde snoepereien behooren naast de Flickjes, welke hun naam ontleenen aan de Amsterdamsche firma Caspar Flick, ook de Hopjes, welke naam de herinnering bewaart aan Baron Hop, Oostenrijksch Gezant in de jaren 1793 en '94, die zijn Haagschen hospes-banketbakker op de gedachte verwerkt is en welke in stede van dorst te verwekken, een verfrisschenden smaak geven. ☞ Mogen deze Hopjes zich nog steeds in algemeene bekendheid verheugen, anders is het gezijn geraakt. Zij dateeren uit de dagen dat de Nieuwe Zijds Kapel te Amsterdam nog in haar ouden vorm bestond. Aan de Kalverstraat werd het beneden gedeelte van dit kerkgebouw aan het oog onttrokken door de zoogenaamde „win-

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL SOELEN. SCHOORSTEEN IN DE HEERENKAMER.

kel kastjes", terwijl aan het Rokin gewone winkelhuizen er tegen aangebouwd stonden. Waar zich thans het nieuwe gedeelte van het pand van Scheltema en Holkema's Boekhandel bevindt, was voorheen een banketbakkerswinkel, bekend om de alleen aldaar te verkrijgen Breggetjes, een soort lichtgele balletjes, welke als probatum tegen hoest golden. Ik herinner mij zeer goed dat ik ze meer dan eens kocht en met evenveel smaak als succes verorberde! Hun naam ontleenen zij aan een niet minder voornaam personage als de Hopjes, n.l. aan Frans van der Breggen, die van 1817 tot 1843 professor te Amsterdam was. Ik durf niet zeggen, en bij den banketbakker kunnen wij het niet meer informeerden, of zij hun naam dragen omdat deze hooggeleerde evenals baron Hop den bakker een vingerwijzing voor de vervaardiging gaf of wel omdat hij, bij 't geven zijner colleges, den gunstigen invloed der genoemde balletjes had ervaren, een succes, waarvan de bakker profiteerde, reclame makende met den naam van den Prof voor zijn Breggetjes.

F. W. DRIJVER.

Oude huizen te Zwolle.

LANGZAMERHAND is er voor de historische monumenten in ons land een betere tijd aangebroken, al wachten wij nog steeds op eenig wettelijk gezag in dezen. De belangstelling in oude bouwwerken is herleefd, zij het dan ook laat genoeg om reeds zéér veel te moeten betreuren, dat in jaren van verwaarloozing en geringschatting onherstelbaar verloren is gegaan. Bij verschillende gemeentebesturen ontwaart men een toenemenden ijver om de aan hunne zorg toevertrouwde steden en dorpen aantrekkelijk te houden voor bezoekers, die meer dan vroeger oog en hart hebben voor het historische, dat zich nog hier en daar laat vinden. De menschen komen tegenwoordig door middel van auto en fiets in de afgelegenste plaatsen en gaan dwepen met de typische geveltjes, die ze daar hebben gezien; en merken zoo, dat er in hunne eigen woonplaats ook nog wel het een en ander overgebleven is en verzetten er zich eerder tegen, dat de schendende hand daaraan wordt geslagen. ☹ Helaas is dit alles echter nog geen regel, al komen verschillende gemeentebesturen door het uitvaardigen van plaatselijke verordeningen hieraan gelukkig meer en meer tegemoet en trachten ze te behouden wat aan oude gebouwen nog over is. Doch waar niets van dien aard is bewaard gebleven, daar kan men jammer genoeg niet als beschermer van de in „steen geschreven historie" optreden. ☹ Afgezien van de meer bekende plaatsen als Dordrecht, Haarlem, Leiden, Delft, Alkmaar en Hoorn, om maar enkele te noemen, schuilen er in menige plaats in ons land nog aardige fragmenten onzer oude bouwkunst. Onder deze mag voorzeker worden genoemd Zwolle. Wij behoeven hier maar te wijzen op de Sassenpoort, de Groote Kerk, de Hoofdwacht, het huis Karel V enz., alle meer of minder bekend. Doch behalve deze gebouwen, waar de Zwollenaar terecht trotsch op gaat, al wordt die trots dan ook enigszins gebogen bij de gedachte aan wat had kunnen zijn, indien vooral de laatst verlopen eeuw geen karakterloozen gevel had geplakt tegen ons oude stadshuis; den alouden Raadtoren en het eens zoo mooie Wijn-

huis had afgebroken om er het leelijke en thans havelooze schoolgebouw voor in de plaats te zetten. Waren deze gebouwen destijds oordeelkundig gerestaureerd, zij zouden thans met de Groote Kerk en Hoofdwacht zoo'n prachtig centrum hebben gevormd, dat ook Zwolle wellicht als „historische stad" bij de bovengenoemde kon worden genoemd. Het zou ons echter te ver voeren hierbij uitvoeriger stil te staan. ☹ De Sassenpoort, de Hoofdwacht, het Hervormde Weeshuis, het Pelsterspoortje en de beide torens in den ouden

stadsmuur langs de Waterstraat, zijn alle nog te noemen in de rij van publieke gebouwen. Behalve deze zijn er nog tal van particuliere woningen, al hebben daaronder vele geen andere dan bloot topografische waarde. Een groot deel ervan bestaat uit vlakke tuitgevels, die, al behooren zij tot een niet meer te veelvuldig voorkomen om enigszins merkwaardig te zijn. Meer de aandacht verdienen de enkele trapgevels waarvan wij hier een aardig specimen van een gedateerden gevel uit het begin der 17e eeuw afbeelden. Deze gevel is gelegen aan de Luttekestraat, thans een der drukste en levendigste straten van de stad, al wijst de naam „Luttike (d.i. kleine) straat" juist niet op hare belangrijkheid. Deze naam doelt vermoedelijk op de geringe breedte, daar deze straat vroeger aan het begin zeer smal moet zijn geweest. 't Is juist in dit gedeelte waar het aardige, nog enigszins aan de Gothiek verwante geveltje met sierlijke ankers in het oog springt. Opgetrokken van donkerbruinen baksteen verlevendigd door zandsteen banden, dateert deze gevel van 1609. Het venster boven de deur, met de andere ramen van lateren tijd, heeft een mooi gesneden versiering, bevattende attributen op het bedrijf dat sedert onheugelijke jaren in het perceel is gevestigd, de bekende apotheek van de firma Campagne van Oort. Moge dit bedrijf nog lange jaren daarin gevestigd blijven, dan blijft allicht de gevel behouden en gaat het er niet mede, als de beide eertijds belendende perceelen, wier gevels niet minder mooi waren, doch die helaas voor meer moderne winkelhuizen hebben moeten plaats maken.

J. G.

KLOOSTERHUIZEN TE GRONINGEN.

HOE weinig perceelen van die duizenden, die te samen een geheel bevolkingscomplex herbergen, kunnen om hunne bestemming belangstelling opwekken. Hoogst, uitermate zelden

toch maakt de vermelding van feitelijke bijzonderheden betreffende een huis en zijn bewoners zonder meer de algemeene aandacht gaande; slechts wanneer de beschrijving plaats vindt in verband met door de bewoners uitgeoefende maatschappelijke functies of door hen ingenomen bijzondere positie. Geene universeele belangstelling dan bij algemeene betekenis of algemeen treffende bijzonderheid. ☹ Van regeeringscolleges of vorstelijke personen is Groningen nimmer een zetel bij uitnemendheid geweest. Openbare gebouwen heeft men er in den loop der eeuwen slechts enkele gekend; een Raad- en Wijnhuis, een Provinciehuis; men had er een stadhouderlijk hof, dat slechts dagen werd bewoond als het jaren leegstond; er stond een Ommelander

Foto C. Steenbergh.

GEVEL AAN DE LUTTEKESTRAAT TE ZWOLLE.

huis, Academiegebouw, dat herhaaldelijk aan eene vergelijking met een beestenstal niet wist te ontkomen is; de kerkgebouwen waren oorspronkelijk alleen de Sint-Maartens- en Sint-Walburgkerk, op en aan het huidige Martiniekerkhof, de Lieve Vrouwen Ter A., de A.-kerk van thans. En daarenvens een aantal kloostergebouwen. — Al deze kenmerkten zich — min of meer — door een van de gewone orde afwijkenden bouwtrant. Gasthuizen heeft men er steeds in grooten getale gehad; de meeste waren en zijn thans nog in eene woning gevestigd met een gewoon huisaspect. ☒ Een bijzonder soort instelling heeft de stad Groningen tot den aanvang der 17e eeuw binnen zijn muren gehad in den vorm der kloosterhuizen. Uitwendig moet aan de meeste daarvan niets merkwaardig zijn geweest, behoudens alleen met betrekking tot de grootte. ☒ Veertig kloosters ongeveer heeft het Groningsche land eens, voor de hervorming, gekend. Dat van deze zoo goed als niets meer rest, mag als bekend worden verondersteld. Slechts in het gebouwencomplex te Ter Apel, in het puntje der provincie bij de Duitsche grens, vindt men nog enkele zeer belangrijke resten van het oude „Domus Lucis”, het huis des Lichts; de oude kerk met de aangrenzende kloostergangen, verkeert echter in een jammerlijken, kommer-vollen toestand. Tot eene restauratie van het complex, hetwelk aan de gemeente Groningen als privaat bezit behoort, is het tot dusverre nimmer mogen komen. Een tweede kloosterrestant wijst men in de oudekerk te Aduard; een deel slechts is het gebouw van de destijds zoo machtige abdij. Binnen afzienbaren tijd zal de restauratie zijn voltooid om den ouden luister weder gedeeltelijk te doen genieten. Op een enkele plaats, als b.v. in het dorpje Thesinge, ziet de scherpe opmerker nog zeer flauwe aanduidingen van voor eeuwen gewijzigde bestemming. ☒ Of alle Groningsche kloosters hun refugium in de stad hebben gehad? Het fraaie perceel Oude Ebbingestraat 40 zoude eens tot de abdij der Benedictijner monniken en nonnen uit Rotum — een dorpje in het noorden der provincie — hebben behoord. Oude verzeelingen van 1457 en 1467 spreken, evenals een vonnis van Burgemeesteren en Raad van Groningen van 17 November 1562 over dit pand „des conventes hues”, aan de Westzijde der straat, tusschen de Roode Weeshuisstraat en de Butjestraat. Aan de achterzijde grensde het aan het „olde Convent”, het tegenwoordige Burger- of Roode Weeshuis, een van Groningen's huidige machtige armeninstellingen. In de overlevering heette het perceel O. Ebbingestraat 40 nog tot op de 90er jaren der vorige eeuw, toen Groningen's archivaris zich deze materie tot een voorwerp van studie maakte, een „bisschopshuis”, een huis, door geestelijke heeren weleer bewoond. ☒ Het is wel merkwaardig, dat de meeste gebouwen in Groningen, die nog als oude kloosterwijkplaatsen kunnen worden aangewezen, alle — ook thans nog na zoovele eeuwen — tot de grootste panden in de stad behooren. Het langgerekte Aduarder gasthuis aan de Munnekeholm vormde eens met de voormalige aangrenzende gebouwen (waarin naderhand het West-Indische huis van 1623—1801, daarna ziekenhuis) het refugium der Aduarder Monniken. De beroemde levensbeschrijving van de opeenvolgende Abten, de „Vitae ac gesta abbatum Adwerdensium” spreekt reeds zeer vroeg van het domus hospicii. Een van de abten, Fridericus van 1329—1350, liet een kapel bouwen „in Holmis”; men vindt hier het eerst gesproken van de Holm, de Munnekeholm van thans. ☒ Het midden der vorige eeuw heeft een ander refugium nog in wezen gekend, n.l. op de Vischmarkt, hoek Pelsterstraat. Van 10 Dec. 1473 af behoorde het daar stand gebouwencomplex, ter onzalige ure

DE ZEGENING VAN DE ZEE IN BRETAGNE.
BRETONSCHE CALVARIEBERG.

in 1857 vervangen door een miserabel kerkgebouw, aan het convent te Ter Apel „ordinis sancte crucis”, naar het heette bij de notarieele verzegeeling van genoemden datum, toen Heyla ter Bruggen zijn „steen” hoekhuis, twee kamers met een open hof, aan de kloosterbroeders voor hunne veiligheid in roe-rige tijden schonk. Geen stad van eenigen ouderdom en betee-kenis is er in het land te vinden zonder overleveringen aan-gaande het bestaan van onderaardsche gangen. Ook van Gro-ningen wordt het bezit daarvan vermeld, met aanwijzing dat deze zouden uitgaan van dit kloosterrefugium. Thans worden deze gelaten voor wat zij zijn. ☒ Een ander zeer bekende ste-delijke verblijfplaats voor kloosterlingen stond „an de Heer-strate vaste an, daer die binnenste Heerpoorte gestaen hefft”. Het was het refugium van het vrouwenklooster Essen, een ge-huchtje dicht bij de stad. In dit refugium, thans nog een zeer groot pand, nam de laatste abdis van Essen's klooster Reneke Neinges haar intrek; in het „Esser grote huys met die schuire”. ☒ Bij Appingedam lag een dubbelklooster, Feldwert of Olden-klooster; in een chartularium daarvan vindt men nog tal van bijzonderheden over het refugium in de stad vermeld, dat zou-de staan op de „Kerelswech”, den huidige Caroliweg, althans

aanvankelijk, daar het nader-hand wordt aangetroffen „up die horne” der Jacobijner-straat en den Sint-Walburg. Over de exploitatie van een refugium wordt men hier wel op zijn volledigst ingelicht. Bij een contract namelijk tus-schen de abt enerzijds met „de priorinne, de subpriorinne, de Kellersche, de gast-waidersche, de kleedermees-tersche sampt die gemene Conventualen derselver Ab-dye” gesloten met zekere Jansen en vrouw om als pro-veniers in het refugium te wonen en te dienen tegen be-taling van een huur van / 400.—, verplichtten de laat-sten zich, „in alle trouwe con-vents saicken en boetscap-pen tho bewairen”. Echter waren de emolumenten, welke de huisbewaarders genoten niet gering, — n.l. jaarlijks twee schuiten turf en hon-derd schensebossen; twaalf mud rogge, achttien mud gerst, twee mud haver, een vette os, een vet zwijn, een vet schaap, een halve ton roode boter, een vaatje witte boter, vier ronde kazen — twee

witte en twee groene — vier schapekazen, twintig pot-berger visch, een half mud boonen, een halve bak erwten en een half vat zeep; daarvoor echter moesten de proveniers „mijn her (de abt) ende die jufferen en susteren, als sy hyer komen, met deelen die gewone portie, en voerts der con-vents bode, scipperen en volck na des daghes gelegenheit aanbieten geven (een kleine maaltijd aanrichten) ende byer (bier) ter redelickheit!” ☒ „Thoe Jherusalem” heette een in 1240 gesticht mannenklooster der Cistencienser orde, gelegen bij de tegenwoordige grens tusschen Friesland en Groningen bij het dorpje met den naam Gerkesklooster. Duidelijk zijn er nog de sporen in den vreemden bouw van het plaatsje van te zien. Het refugium bezat het in Groningen, evenals de Aduarder broeders, „up den Holm”. In de Spaan-sche tijden verheugde het zich in de belangstellende zorgen van den Spaanschen stadhouder, toen op verzoek van „die Eer-wirtighe und Religieuse her Everath Dotickem, Abbet van Gerritgensklooster”, aan het stadsbestuur werd eglast dat het kloosterhuis in de stad „van beleggungh der knechten muchtte gevryhet werden . . . dat der durchleuchtiger unser genediger Furst unnd heer hartouge van Alva, Gubernator etc. niet woll gefollen solde dat die geistlicke luijden mit knechten bespert worden”. ☒ Nog verschillende andere refugia zouden kunnen worden aangewezen, deels echter slechts vermoedensgewijs met betrekking tot de juiste plaats.

De zegening van de zee in Bretagne.

ER zijn veel Nederlanders in het bezit van een auto, maar nog maar weinigen onder hen hebben de gelegenheid aangegrepen, met dit vervoermiddel de spoorweg-arme landouwen van Bretagne te bereizen, waar toch door Napoleon I reeds, en later door deze, de tegenwoordige, derde Republiek, voor zoo goede en breede wegen gezorgd is! ☞ Ja, gij, ook indien ge slechts over een fiets beschikt, en over eenig uithoudingsvermogen, Bretagne is maar licht heuvelachtig, gij ontmoet er geen beruggen, maar wel een zachtzinnige, en een mooie bevolking. ☞ De Bretonners zijn een goedgebouwd ras. De vrouwen hebben iets ernstigs maar liefs in hare trekken. Zij zijn nauwsluitend gekleed, met kleurige schorten, en dragen op 't hoofd gansche stellages van stijve kant of witte linnen banden, waarin één enkel breed roze of lichtblauw lint. Soms geen lint. Zij zijn gekleed met al de voorname en liefvallige wisselvalligheid, die ook de boerincostumes bij onze Zeeuwsche en Brabantsche meisjes kenmerkt. Er zijn er die maar weinig „duur” over de wereld wandelen. In welvarender streken hebben ze echter ware studekronen op heur haren gezet. ☞ Onder de mannen vindt men prachtige kerels. Roodharige zijn er, lang en knokig als Engelschen, aan wie ze in ras verwant zijn. Of zwart en zwierig. Met coquetterie verzorgen ook de Bretonsche knapen hun uiterlijk. Het korte, voor een deel fluweelen buisje, dat aan de Spaansche kleederdracht herinnert, en er waarschijnlijk zijn aanzijn aan te danken heeft, doet hun sterke, welvende schouderbladen voordeelig uitkomen; hun broekspijpen, op zijn Mexicaansch naar beneden wijd uitlopend, en hun zwarte dophoedje, waarvan de breede fluweelen linten afhangen, geven aan hun verschijning iets even los als stevigs. Eerst in de laatste dertig jaren heeft het wereldverkeer op 't Bretonsche leven invloed uitgeoefend. ☞ Ik ga u eene Zegening van de Zee beschrijven, welke ik er onder de brandende Julizon heb meegemaakt, en die met zooveel anders de bevolking doet kennen als eene, die nog middeleeuwsch leeft, nog in de oude gebruiken geheel kan opgaan, zoodat het u is, of gij uit den tijd van heden even zijt overgestapt in een tijd, die lang geleden wàs. ☞ Bretagne, dit Bretagne van vroeger, dat ook is het Bretagne van nu, is arm. De grond vormt een hoog plateau, een eindeloos, vaak troosteloos hoogplateau, waar uitgestrekte trieste vlakten van elkander zijn afgescheiden door lage, slecht groeiende hagen, en waar de weinige schriellevende boomgaarden hunne takken neerbuigen naar scheidingsmuren van opgestapelde natuursteen-scherven zonder cement. Stadjes kunt gij ontmoeten, die op heuveltjes verrijzen, als prenten uit een oud missaal: een geelsteenen kerkje, ledige tegen den heuvel opkruipende straatjes, een ledig pleintje daar hoog boven,

BRETONSCHE ECHTPAREN OP WEG NAAR DE ZEGENING.

waar ge in gedachten een Bijbelsche historie zich ziet afspelen als ware het een voorstelling van een kerkboek-verluchtenden monnik uit de 15e eeuw. Bretagne is arm. Zijn bevolking heeft nog oude weelderige kleederen en oude prachtige gewoonten, maar het is arm zooals onze arme Brabanders arm zijn. ☞ Bretagne is trouw. Het heeft tijdens de Fransche Revolutie zijn heeren gevolgd en de Vendeesche vendels gevuld, gewillig als het was, het harde juk van het oude régime te blijven dragen in afhankelijkheid van zijn baronnen en in gehoorzaamheid aan mijnen Heer den Bisschop. ☞ De Katho-

BRETONSCHE JONGE MANNEN EN MEISJES.

TEMPELSCHOON TE BANGKOK.

Te Bangkok, de „stad der wilde ooftboomen”, hoofdstad van Siam en wel eens het Aziatisch Venetië genoemd, omdat zij gebouwd is op verscheidene eilanden in de Menam rivier en dus van kanalen doorsneden wordt, rijzen, binnen een gordel van tuinen, vele prachtige torens en koepels op van de talrijke, meestal op hoogten gelegen, rijk versierde Boeddhistische tempels, waaraan steeds kloosters zijn verbonden, vaak door 200 à 300 monniken bewoond. ☞ Tot de mooiste tempels van Siam's hoofdstad behooren de Wat Tsjeng en de Wat Benchama Bopitrs, van prachtig wit Cararisch marmer vervaardigd en voorzien van een dakbedekking van schitterend gele pannen, door een verguld bovenstuk gekroond. Van laatstgenoemden tempel brengen wij hieronder den hoofdingang in beeld. Behalve de fantastische vormen der tempelgebouwen in lún geheel, trekken aan deze pagodes vooral de sierlijk bewerkte ingangen de aandacht. B.

IN HET RIJK DER STILTE

8) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS
DE LAATSTE HINDERNIS. (Vervolg).

TOEN de eieren alle gelegd en bevrucht waren, zwom hij van haar weg, liet zich afdrijven naar den naastbij gelegen plas en bleef daar eenigen tijd lui en onopgewekt liggen, tot het verlangen naar de groote, zoute zee zich opnieuw van hem meester maakte en hij zich bij een wegtrekkenden zalmentroep aansloot en weer stroom-op naar den oceaan zwom.

III.

☞ Toen hij weer de diepe zee bereikt had en zijn eetlust teruggekeerd was door zijn verblijf in de sterke eb en vloed, begon hij ook weer te groeien. Zijn vinnen werden kleiner in verhouding tot zijn lichaam en hij werd een volwassen zalm. Dit bracht echter niet veel verandering in zijn levenswijze; hij beleefde ongeveer dezelfde avonturen, doorstond dezelfde gevaren, had dezelfde verlangens en voldeed aan denzelfden eetlust als tijdens zijn eerste seizoen in zee. Alleen zwom hij nu majestueus rond, zonder notitie te nemen van de jongere en kleinere zalmen die met hem zwommen en zich voedden; want hij was prachtig gebouwd en steeds groeiende, een geboren heerscher onder zijn soortgenooten. ☞ Dezen keer liet hij bijna het heele jaar voorbijgaan, zich op zijn gemak mestend en zonder moeite de zeehonden ontwijkend in de ijskoude, maar dichtbevolkte getijden die afwisselen aan de monding der Hudson Straat. Toen, tegen het einde van den volgenden winter, lang voor de aarde iets bemerkte van de lente, sprak de lente in zijn bloed en herinnerde hij zich de zonnige paaivelden van den Grooten Zuidelijken Arm. Onder den plotseligen drang van zijn verlangen, wendde hij zich om en begon onvermoeibaar zuidwaarts te zwemmen, vergezeld door een zilveren heir, in welks bloed dezelfde drang zich onweerstaanbaar had geopenbaard. ☞ Het was einde Mei, toen de terugkeerende zalm, na de verstrikingen der netten en de aanvallen van zeehonden en hondshaaien gelukkig te zijn ontkomen, weer de monding zijner geboorte-rivier bereikte en zijn kieuwen weer opende en sloot in haar heerlijken, barnsteen-gelen stroom. Hij woog nu ruim veertig pond en zijn rein blauw-en-zilver lichaam was versierd met mooie en buitengewoon schitterende vlekken. Zijn krachtige, gezonde, geoefende spieren dreven hem onweerstaanbaar tegen het voorjaarshoogwater op; en daar hij voortgestuwd werd door een sterker en dringender verlangen dan hem gedrongen had bij zijn vorige reis als jonge zomerzalm, trok hij nu sneller voort en hield zich korteren tijd in de plassen op.

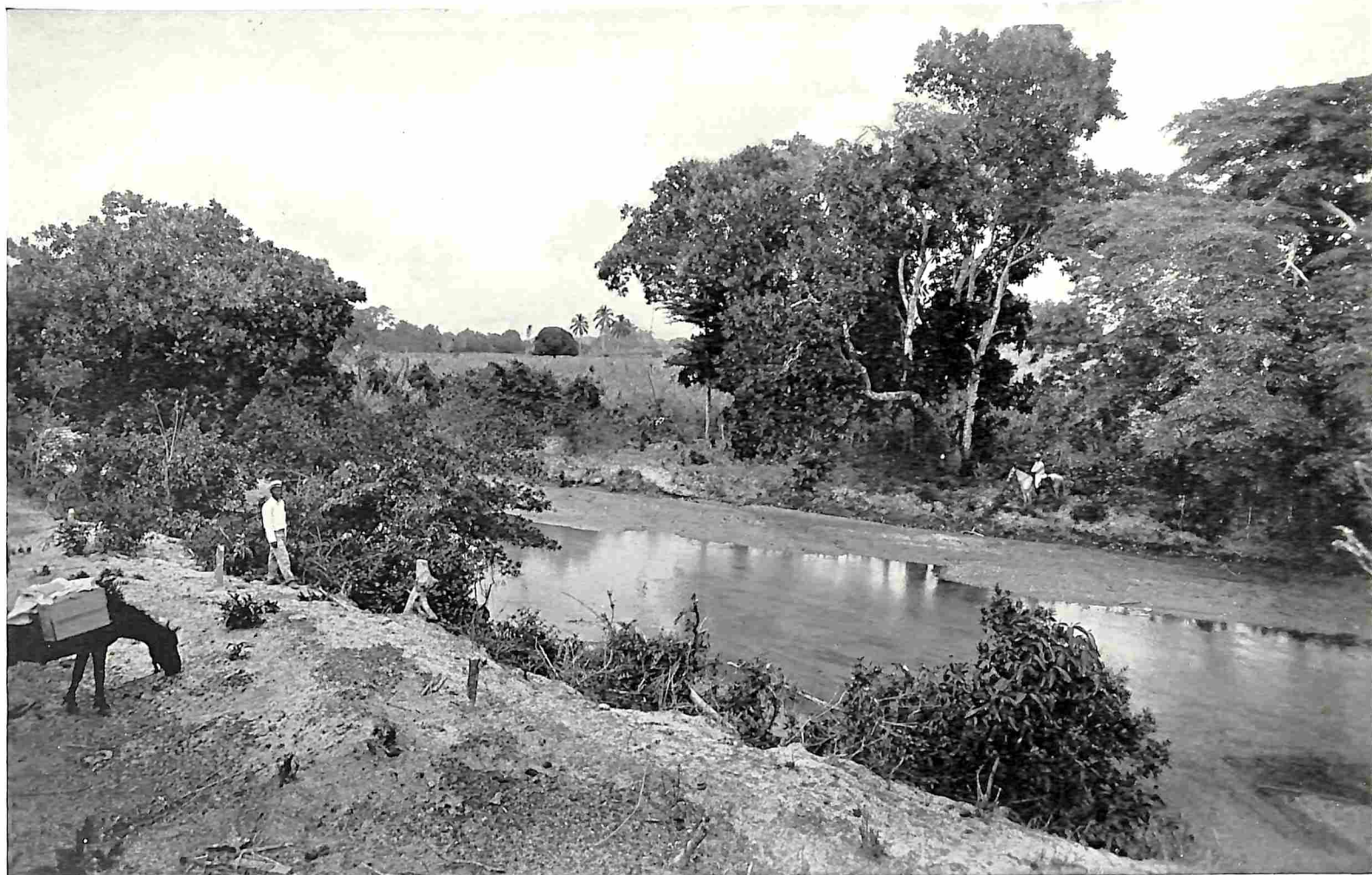

DEUR IN EEN TEMPEL TE BANGKOK.

In dezen tijd van het jaar waren die plassen soms nauwelijks te onderscheiden van den grooten stroom, terwijl andere woest en moeilijk bereikbaar waren, zoodat de hengelaars nog maar schaars vertegenwoordigd waren. Maar éénmaal, in den grooten plas voor de monding der Quahdavic zag hij de verraderlijke vlieg wier verlokking hij zoo goed kende, boven zijn hoofd huppelen. Hij steeg langzaam op en gaf ze met toornige minachting een slag met zijn staart; toen keerde hij naar den bodem van den plas

HOOFDINGANG VAN DEN TEMPEL WAT BENCHAMA BOPITRS TE BANGKOK.

AAN DE FARALLON RIVIER IN DE REPUBLIEK PANAMA.

terug en keek er onverschillig naar, terwijl ze wel een uur lang haar nuttelooze kunsten uithaalde. Toen verdween ze plotseling. ☞ Misschien tien minuten nadat de kleurige vlieg verdwenen was, zag de groote zalm een bruin, harig lichaam, dat meer op een jongen eekhoorn dan op iets anders leek, den stroom afdrijven. Ook andere zalmen, die evenals hij de vlieg haar opmerkzaamheid niet waard hadden gekeurd, keken met belangstelling naar dit harige ding en maakten aanstalten om het nader te onderzoeken. Maar toen de groote zalm er heen zwom, wendden zij zich gelaten af. Wat hem betref, had hij het idee — ofschoon hij feitelijk sinds hij in zoet water was gekomen, niet één keer echten honger had gehad — dat dit vreemde ding precies was waar hij trek in had. Nadat hij langzaam schuin opstijgend de oppervlakte had bereikt, opende hij zijn grooten bek vlak onder het ding, zoog het op en keerde met een zwaren plons terug naar den bodem. Even later voelde hij een schok, een prik, een hevigen ruk aan zijn kaak, die hem uit zijn koers trok; en hij begreep, dat hij beetgenomen was. Het harige ding was het oude verraad van de vlieg in een anderen vorm. ☞ Zijn eerste aandrift was als gek door den plas te schieten in een poging om zich van zijn kleinen kwelgeest te bevrijden. Maar herinnering en ervaring, gesteund door de aangeboren sluwheid, die hem door zoo veel gevaren had heen geholpen, kwamen hem nu te stade. Inplaats van naar de oppervlakte te stijgen en allerlei dolle sprongen te maken, die hem zouden hebben uitgeput terwijl ze zijn vijand verheugd hadden, keerde hij vastberaden op zijn weg terug en drong door tot op den bodem tegen den vermoeienden druk van hengel en haspel in. Hier wreef hij zijn snoet zoo hard hij kon tegen de steenen aan, in de hoop dat lastige ding uit zijn kaak te wrijven. Het ding trok en trok en prikte en hinderde doordat de visscher aan het andere einde van de lijn probeerde hem te prikkelen tot een levendige en effectvolle worsteling. Maar eenige minuten lang weerstond hij dien drang om hem uit zijn positie tusschen de steenen te halen, tot de visscher al begon te vreezen, dat zijn haak in een boomstam was blijven steken. ☞ Maar even later besloot de groote zalm van taktiek te veranderen. Ofschoon hij het niet wist, had hij de haak al heel wat losser gemaakt, doordat het kraakbeen van de kaak gescheurd was. Nu bleef hij eerst een tijdje de fijne, gespannen, bijna onzichtbare lijn van kattedarm bekijken, die schuin door het water liep; en toen schoot hij snel en recht in de richting waarin de lijn trachtte hem te

trekken. Dadelijk hield het trekken op en viel de lijn slap neer. Maar hij voelde dat de haak met zijn harig aanhangsel nog vastzat in zijn bek. Hij zwom vlak onder de kano door en hoorde een scherp, trillend geluid als het piepen van een sprinkhaan: het geraas van den grooten zalmenhaspel toen de visscher in wilde haast zijn lijn opwond. Onder het zwemmen schudde hij woest zijn kop; maar de haak bleef zitten. Toen hij dicht bij den oever was gekomen, schoot hij tusschen de takken van een omgewaaiden boom en weer er uit aan de andere zijde, waardoor de lijn een paar voet voor zijn neus heelemaal in de war ging zitten. Even later voelde hij een geweldigen ruk aan zijn kaak. De haak raakte los en hij was weer vrij. ☞ Vreeselijk verontwaardigd, maar toch nog angstig, zwom de groote zalm nu gauw den plas uit en den wilden stroom van de Quahdavic op. In den volgende plas bleef hij slechts enkele minuten, niet rustend, maar rusteloos rondzwemmend en de andere zalmen onrustig makend door zijn opgewondenheid. Toen vervolgde hij zijn weg, vergezeld door drie of vier andere, die door zijn zenuwachtigheid waren aangestoken. Door versnellingen en valletjes en plassen en wit schuimende vernauwingen, waar de rivierbedding vol rotsen zat, schoot hij onvermoeibaar voort en zoo den helderen stroom van den Grooten Zuider Arm op; en hij rustte niet voor hij de groene, schuimende kom aan den voet van den waterval had bereikt. ☞ Die was nu heel anders geworden dan toen hij ze als jonge zalm bezocht had. Nu viel de rivier met donderend geraas in haar opgezweepte wateren en het geluid werd tienvoudig weerkaatst tusschen haar hooge, brokkelige rots-wanden. Maar wat voor den grooten zalm het voornaamste was, was een feit waarvan het belang — zoo hij het al begreep — toch niet ten volle tot hem doordrong. De waterval zelf was sinds zijn laatste bezoek veranderd. ☞ In het begin der lente had een landverschuiving plaats gehad. De groote, gedeeltelijk uitstekende rots, door talloze vorstperiodes gekerfd en gespleten, was plotseling verbrokkeld onder den voortdurenden druk van het water. Daardoor waren de beide helften van den waterval één geworden. Het water viel nu in één rechte kolom neer met een hoogte van vijf voet meer dan tevoren — een hindernis, die geen bezoeker van deze wateren ooit kon hopen te overkomen. ☞ De groote zalm begreep niet wat er gebeurd was. Hij wist, dat hij die hindernis vroeger overwonnen had en dat hij daardoor de heldere kiezel-bedden bereikt had waarnaar hij verlangde.

(Slot volgt).